

T Ö R T É N E T B R U N Ó R Ó L

Irta: REMENYIK ZSIGMOND

Lassan esteledett a folyó felett és az ablakból, ahol Brunó állt, látni lehetett az Állatkert bokrai között a rácsok mögé zárt állatokat. Madarak rikácsolása töltötte meg ezt a Bronx-i környéket. Valahol tűz is lehetett a környéken, mert éles sivitással rohantak át az uccán kocsijukon a tüzoltók. A fák koronái fölött pedig lassan kelt, mozdulatlanul és mégis emelkedve, a teli hold.

— Ahogy így látlak, világosan érzem, hogy nem lesz belőled soha semmi, — mondotta Kornélia, aki a fényképészeti műterem közepén állt, és a fekete terítőt éppen ráborította az öreg, rozoga készülékre. — Egész nap hiábavaló dolgok után szaladgálsz, mezítlábas embereket, madarakat, árnyékokat és felhőket fotografálsz. Már több, mint egy hete, hogy nem kerestt a műteremben senkisé. Micsoda rövidlátás! Azonkívül a környéken is rossz híred van. Nem hívnak esküvőkre, hogy lefényképezd a házasulandókat, mert mindenki holdkórosnak tart. Pedig a házasulandók fizetnek, nem pedig a futó felhők, az árnyékok és a madarak.

— Jól tudom, hogy igazad van, Kornélia, — válaszolta szomorúan Brunó, — kár is rá vesztegetni a szót. Igérem, hogy felhagyok ezekkel az álmodozásokkal. Ezentul kizárólag naspárokat, baráti összejöveteleket és ezüstlakodalmásokat fogok fotografálni, még ha meg is szakad a szívem. Tudom jól, hogy élni kell és az is igaz, hogy a madarak és a futó felhők nem fizetnek. Szeretném, ha boldogan élnél és engem szeretnél, Kornélia.

Kornélia nem válaszolt, csak sóhajtott, és átment a műteremből a másik szobába. Már egészen besötétedett és hűvös szél csapott be a nyitott ablakon.

— Ha enni akarsz, menj le a fűszereshez és hozzál valami ennivalót, — szolt át a másik szobából Kornélia és meggyújtotta a villanyt az ágy fölött. — Hogy el ne felejtsem, — tette még hozzá, — számlákkal kerestek, itt volt a háziur és itt voltak a fűszerestől, a tejestől, már igazán majd elsüllyedek szegyenletemben. Tóni is kérte a pénzt, azt mondotta, hogy ez az utolsó hét és nem dolgozik tovább. Az egész házban nincs egy cent sem, igazán megáll az eszem. Legjobban tennéd, ha elmennél a te híres Durand barátodhoz, hogy segítsen ki még egyszer, utoljára.

— Durandhoz nem szívesen megyek, — válaszolt Brunó és elgondolkodott. Kellemetlen volt még neki maga a gondolat is, hogy ismét Durandhoz menjen. Megállt és kissé összeráncolta homlokát. — Tudom jól, mint ahogy te is tudod, Kornélia, hogy Durand téged mindig nagyon kerülgetett. Nem mondom, szívesen állt rendelkezésemre, de ilyen áron! — mondotta elgondolkodva és becsukta a nyitott ablakot.

— Pedig azt hiszem, hogy valahonnan pénzt kell szerezned sürgősen, Brunó, — mondotta Kornélia. — Ami pedig Durandot illeti, igazán nem lehet ellene semmi kifogásunk. Ha új életet akarunk kezdeni, pénzre van szükségünk, hogy rendezzük ezeket a zavaros dolgainkat. Durand egyébként is tudja, hogy velem kapcsolatban nem lehetnek semmiféle sánszai.

Brunó megköszöörülte a torkát, de nem válaszolt. Még néhány pillanatig várt, majd kinyitotta a ruhásszekrény ajtaját és leemelte a fogastról a kabátot és a kalapot. Szomorú volt és levert.

— Hát, ha nincs más tennivaló, felkeresem Durandot, — mondotta

és megállt az ajtóban, bizonytalanul és határozatlanul. — Durand jó barát, ami igaz, az igaz. Ha elgondolom az életet, Kornélia, rájövök, hogy nem állok azért egészen egyedül. Itt vagy te, akit szeretek és aki engem szintén szeret, itt van egy jó barát, Durand, itt van egy hű tanítvány, a Tóni, kívánhatok-e még egyebet az élettől. Azt is hihetem, hogy az emberek általánosságban szeretnek, hirtelenében nem is tudom, hogy vannak-e ellenségeim. Nincsenek ellenségeim! — kiáltotta örömmel és bizakodással. — Meglátod, rendbe jön az életünk, Kornélia, mostantól kezdve másképpen kezelem az életet és meglátod, rendbe fog jönni minden, hamarosan.

Még megcsókolta Kornéliát és kezében a kalappal, elhagyta a lakást. Kint az uccán hideg szél fujt és az égen, az Állatkert fölött ragyogott a hold.

*

Két éve mult csak, hogy Brunó elvette Kornéliát. Ebben az időben örökölt néhány száz dollárt, hirtelen és váratlanul elhalálozott testvérbátyjától, akinek egy kis drogstórja volt a Vermont állambeli Burlingtonban. Ez a néhány száz dollárnyi örökség tette lehetővé, hogy házasságra lépjen Kornéliával és berendezzen egy kis fényképészeti műtermet Bronxban, az Állatkert közvetlen szomszédságában.

Kornéliával való szerelme már ezt az időt megelőzőleg évekig tartott. Nem mintha mondani lehetett volna Kornéliára bármit is, mert Kornélia kitartó volt és állhatatos. Fiatal korában került Newyorkba, Browningvilleből, ahol az apja annakidején postamester volt. Mint feltűnően szép lány, mindig könnyen jutott munkához. Brunót megelőzőleg két nőlegénye is volt, mindketten feltűnően alacsony növésű fiatal emberek. Mindkettővel szakított, mert az egyik részegesnek bizonyult, a másik pedig sikkasztott és így börtönbe került.

Az első időben, New-Yorkba való költözése után minden évben hazatért néhány hónapra és otthon töltötte a nyarat. Apja halála után azonban végleg New-Yorkban maradt. Néhány távoli rokona élt csak még Connecticutban, azokkal azonban alig érintkezett. Mint feltűnően szép lány, ha nem is sikerült kívánságait kielégíteni, nagyravágyó volt, szeretne volna élvezni az életet. Barátnók hijján, mert nehezen barátkozott, meglehetősen egyedül élt, minek következtében bizonytalanná vált viselkedésében.

Valami kielégítetlenség azonban kezdettől fogva rombolta, és ez a kielégítetlenség alkalomról-alkalomra és évről-évre mindjebban növekedett. Brunóval való házassága is csak kényszerültségből született. Amidőn Brunót megismerte, éppen betegeskedett. Talán csábította is a néhány száz dollár, az újonnan berendezett fényképészeti műterem, amelyekben lehetőségét látta egy biztosított életnek. Nem utolsó sorban Brunóval egyidőben ismerte meg Durandot, akinek — és ezt jól érezte, — igen szívesen tartózkodott társaságában.

De Durand soha nem jutott túl a szokványos szerelmi ajánlatokon. Kornélia pedig férjhez akart menni, tehát titkolt meggyőződése ellenére is Brunó mellett határozott. A házasság meglehetősen csalódást hozott részére, amit várt, jobb módot, kevesebb munkát és könnyebben elviselhető terheket, a házasság nem hozta részére. Durand is elmaradt társaságukból, különösen, hogy Brunó kénytelen volt szíveségét nem egyszer igénybe venni. Durand néhány évvel idősebb volt Brunónál és telekspekulációval, pénzkölcsönzéssel foglalkozott. Alacsony, zömök ember volt és haja oldalt erősen fehéredett.

*

Fuj a szél az uccán és ez a szél sodorja Brunót Durand lakása felé.

Nem jelzik nyilak az irányt, amerre Durand lakik, de mindenki, aki őt keresi, könnyen megtalálhatja. A folyó partján lakik, egy lebontásra ítélt régi házban, a háznak az udvarra nyíló részén, közvetlenül a tetőre helyezett galambkalitkák alatt. Mert a háztetőn galambkalitkák állanak, tele csapkodó galambokkal. Nehogy félrevezessen bárkit is a régi ház, nehogy bárkit is félrevezessenek a csapkodó galambok, a folyópart és a ház fölött elvonuló fellegek, Durand egyáltalán nem érzelmes ember, igazán nem való hozzá a környezet. Durand pénzt helyez ki magas kamatra, telkeket vesz és elad, egyébként pedig szürke keménykalapot hord és szivarozik. Már kétszer volt letartóztatásban, de szerencséje volt, s becsületére legyen mondva, tisztességesen uszta meg a letartóztatást.

Durand éppen levelet diktál öccsének, amint Brunó megjelenik. Hello, Hello, foglaljon helyet, — Durand nyájas mosolyra huzza a száját és int öccsének, hogy menjen a pokolba. Durand öccse szuszogva összerámolja az írásokat, bátyja elé rakja egymásután a leírt leveleket, aki mindegyikre ügyesen alákanyarintja a nevét. Az öccs benyit a szomszédos szobába, egyet füttyent, megjelenik a küszöbön egy lompos öreg kutya, nagyot ásít és fáradtan elindult az öccs után. Az öccs hatalmas erővel berántja az ajtót maga mögött.

— Azt hiszem, abba hagyom az egészet, — mondja Durand és kezét fog Brunóval. — Döglött az egész város. Ha így mennek a dolgok tovább, bezárom a boltot és elmegyek kutyákat idomítani.

Brunó kezében tartja a kalapot és hallgat. Csak nézi a falakat és ül meglehetősen gyámoltalanul, tehetetlenül és ügyetlenül. Lóversenyt ábrázoló kép lóg vele szemben a falon, akadályokat könnyedén átugró lovakkal. Bruno megemberli magát.

— Szeretném rendbehozni a műtermemet, Durand, — mondja bizonytalanul. — Azonkívül az életemet is. Egyszersmindenkorra és végérvényesen.

— Nehéz, nagyon nehéz, — sóhajtja Durand.

— Ha egyedül lennék, nem sokat törődnék az egész ügylettel, — mondja Brunó, — hagynék csapat, papot, én is beállanék a többi közé. Gyerekem, igaz, az nincs. De van feleségem. Nem szeretném elveszíteni.

Most Durand hallgat, csak néz maga elé a földre s kulcsait csörgeti egyenletesen zsebében.

— Semmi panaszom egyébként az életre, — mondja Brunó, — még azt is mondhatnám, hogy boldog vagyok. Ismerhet, Durand, tudja, hogy nem voltam nagyravágyó soha. Végeredményben nem tegnap ismertük meg egymást. Ha jobban utána nézünk a dolgoknak, láthatjuk, hogy nincs okom a panaszkodásra. Van feleségem, aki szeret és akit én is szeretek, van egy hű tanítványom, a Tóni, vannak derék szomszédaim, és ha megengedi, itt van nem utolsósorban maga, aki kipróbált, jó barát. Csunyaság lenne tőlem, ha csak egy szóval is panaszkodnék. Nem is panaszkodom, Durand, — mondja és egy pillanat szünetet tart. Majd mély lélekzettel: — Sejtí, hogy miért jöttem, Durand. Segíteni kell rajtam. Szeretném rendbehozni dolgaimat.

Durand felemeli a földről a szemét. Nézi, nézi Brunót, mint valami furesza állatot. Külön nézi nyakkendőjét, gallérját, szürke ruháját, barna cipőjét, csikos ingét, kezét, lábát, nyakát, fülét és szemét. Majd feláll, kinyitja az ajtót és int Brunónak. Lépcsőn állanak, közvetlenül az ajtó előtt. Fölöttük magasan a csillagos ég. Durand felemeli kezét és a csillagos égre mutat.

— Látja ott azt a csillagot? — kérdezi és egyik kezét még mindig emeli a csillagok felé. — Ez a csillagos ég az enyém. Nem csak enyém, de mindannyiunké. Viszont itt a földön mi hasznát veszem a csillagok-

nak?

— Ezt nagyon jól tudom, — válaszolja Brunó kényszeredetten, — akárcsak azt is tudom, hogy a barátság ezen a földön mire kötelez.

— Én pénzzel dolgozom, mások pénzével, mások telkével, egyszóval mások értékeivel. Keresem a szavakat, — mondja Durand lassan és megfontoltan, — nehogy félreértse szándékomat. Más az üzlet és más a barátság, — mondja körülményesen. — Nem mondom, ha pár dollárról lenne szó, nem kívánnék fedezetet. Viszont, ha felesége nevét írná alá a kötelezvényre, az megkönnyitené az ügyletet.

Mindezeket már íróasztala előtt mondja Durand, amelyre két hatalmas kezével rátámaszkodik. Üres váltólapok, kötelezvényblanketták, tervezetek és prospektusok borítják vastag rétegben az asztalt, akár őszi erdőt a falevelek. Durand mutatóujjával turkál közöttük, jobb kezét zsebébe mélyesztve.

— Természetesen, — válaszolja Brunó, — ha ez a föltétel, ennek semmi akadályja. Pénz az pénz és hitel az hitel, — mondja. — Ezen még csak vitatkozni sem érdemes.

— Természetesen eféle biztosítékon kívül még szükséges, hogy lekössük ügyfelem megnyugtatására a műtermi berendezést is. Ez a két biztosíték megítélésem szerint megér három, négyszáz dollárt. Mondanom sem kell talán külön, hogy ez aféle személyi hitel, amit a megbeszélt biztosítékokon kívül én is garantálok. Nem akarom ezt éppen kihangsúlyozni, de ha már kimondtam... — mondja Durand, és rövidre nyírt, őszes fejét lassu mozdulattal végigsimítja.

— Kár volt eddig juttatni a dolgokat, — mondja még, ezuttal szinte alig hallhatóan, szinte gyengéden és melegen. — Ha már ilyen az élet, legtanácsosabb, ha az ember védekezik. Ha már az ember farkasok között él, az egyetlen mód, ha hosszúra növeszti körmeit. Telket venni és eladni, pénzt adni ingatlanra, istenem, bizony elég utolsó dolog. Szébb dolog kint feküdni a pálmák alatt, zenét hallgatni és lesni a galambokat.

Miközben beszél, Durand egymásután adja át Brunónak az aláírásra kész váltót és nyilatkozatokat. Szájában szivarral, ingujját felgyűrve áll Durand az íróasztal mögött és beszél, beszél. A Hudson folyó felől, messziről bug egy hajó. Durand szomorúan szemléli az aláírásokat, közöttük Kornélia aláírását is, amelyen még nem száradt meg a tinta. Közben állhatatosan beszél, állhatatosan és fáradtan és közben Kornéliára gondol. Miről beszél Durand? Házberről, az élet apró kellemetlenségeiről, minden hájjal megkent adósokról, szemfüles ügynökökről, gyanakvó pénzkölcsönzőkről, és közben mégis mindig Kornéliára gondol. Még akkor is beszél, amidőn számolja a pénzt, csupa tizes bankjegyekben, ujját minduntalan nyálazgatva.

Brunó zsebredugja a pénzt. Minden rendben van arca mosolygós, szemé hálával teli. Ő a legboldogabb ember a világon. Szivarral kínálja Durand, Brunó nem szivarozik, de zsebredug egy szivart. Magasan fejük fölött, talán a szomszédos házban gramofon szól, halkán és érzelmesen. Durand megöleli Brunót és lassan kinyitja előtte az ajtót. De rögtön a távozás után becsukja az ablakot és leereszti a függönyöket.

Alighogy Brunó kiér az uccára, szemben találja magát egy sovány alakkal, akinek a lábánál fekszik egy kutya. Első pillanatban meg sem ismeri Brunó a sovány alakot, csak amikor megszólal, ismeri meg, hogy Durand öccse a sovány alak. Kopott ruha van Durand öccsén, inge piszkos és keze is reszket a hidegben. Nincs felső kabátja. Szomorú és fáradt fény lobog a szemében. Rekedt hangon egy cigarettát kér Brunótól, aki zsebébe nyúl és ad neki.

— Ebben a kutyában több becsület van, mint a bátyámban, — mondja.

Durand öccse és hosszan köhög, ahogy rágyújt a cigarettára. — Vigyázz tőle, akármit is mondjon, egy szava sem igaz. Nézz rám, — mondja és szétnyitja inge fölött a kabátot. Az ing rongyos és piszkos és az egész ember szaga kibírhatatlan. — Így tart, amióta visszajöttem Ohióból. Engem is kizsarol, ingyen dolgoztat, minden piszkos dolgát velem végezteti el. Hát csak erre akartalak figyelmeztetni, — mondja és mélyet sziv a cigarettából.

A kutya is morog, fáradtan és szemét lehunyva. Brunó nem tud a dologhoz mit szólni, mégis csak illenék, hogy barátja pártjára álljon, de különös helyzet nagyon különös, nem jön ki száján a szó. Anélkül, hogy még csak válaszolna is, megindul a szélben és befordul az első uccán a közeli villamos megálló felé.

*

Egy éjszaka tompa kopogásra ébredt Brunó. Kornélia már magára kapott egy pongyolát, lábát éppen papucsba bujtatta, hogy menjen és megnézzé, hogy ki kopog az ajtón. De Brunó megelőzte és az ajtóhoz sietett. Kornélia a hálószobából lesett utána.

Amint Brunó kinyitotta az ajtót, látta, hogy egy középkorú, magas ember áll a folyosón, kis kofferral a kezében. Az ember ruhája meglehetősen kopottas volt, kalapja gyűrött, cipői elnyúttek. Fél szeme hiányzott, fekete rongy fedte a hiányzó szem helyét. Haja őszes volt és homlokába lógott a kalap alól. Nagy, csontos kezét zsebében tartotta és mosolyogva állt Brunó előtt.

— Meg sem ismeresz, — mondotta, — így elmulik felettünk az idő. Bill vagyok, a bácsikád. Most érkeztem Kanadából.

Brunó meglepetten intett a félszemű embernek, hogy jöjjön be a szobába. Bill bácsi lassan belépett az ajtón, letette kofferrját az ajtó mellé és leült egy székre a szoba közepén. Kornélia az ajtóban állt és onnan leste a magas, félszemű öreget.

— Kanadából jövök — mondotta Bill bácsi és szemén a fekete rongyot megigazitotta. — Sok minden történt velem, nem is csodálom, hogy nem ismertek rám. Ez az asszony talán a feleséged? — kérdezte és felállt, hogy kezet fogjon Kornéliával.

— Sok minden történt velem, — folytatta, — bele is untam a dolgokba, gondoltam, felkeresem anyádat, meg a többi testvéreket. De már mindenki meghalt, az Isten fáját! Ha volna helyed számomra, egyideig itt maradnék, hogy kipihenjem magam.

Kornélia enni hozott Bill bácsinak, ágyat vetett, fürdőt készített, gondosan és előzékenyen. Bill bácsi evett, megfürdött, közben beszélt, beszélt. Elmondotta életét attól a naptól fogva, hogy távozott Brunó anyjának házából, akinek testvére volt.

— Első időben délen csavarogtam, — mondotta, — onnan feljutottam a nyugati partra, Oregonba, onnan Montanába és Dakotába. Dolgoztam bányákban, farmokon, üzletekben és gyárakban, de meguntam ezt a reménytelen életet. Ekkor kerültem először hidegre, — mondotta Bill bácsi és hamiskásan kacintott egyet, jelezve, hogy amiről szó van, azt miképpen kell érteni. — A szememet Kanadában szurták ki, egy verekedés alkalmából, tette ekkor még hozzá, mert észrevette, hogy Kornélia mereven nézte a hiányzó szemet fedő fekete rongydarabot. — Azért mégsem mondhatom, hogy nem szerettek volna az asszonyok. Különösen az özvegyasszonyok, — tette hozzá jelentőségteljesen és ismét mosolygott huncutul és fél szemével kacintva.

Kint lassan derengett már, amidőn Bill bácsi még mindig mesélt, mesélt. Brunó és Kornélia félig álomban hallgatták a csodálatos történeteket. halászatokról, korcsmai verekedésekről, özvegyasszonyokról, az élet

ezer és egy kalandos vonatkozásáról, amikbe Bill bácsi élete folyamán került. Szép történetek voltak ezek, hősi és kalandos történetek, amelyek mind azt bizonyították, hogy Bill bácsi kitűnő fickó, tele étellel és energiával.

— Ez volt az én életem, — mondotta Bill bácsi, — nem mondom, kisé beléfáradtam ebbe az életbe, ha tudtok adni helyet, egy időre itt is maradok. Tudhatod, hogy anyád legkedvesebb testvére voltam, anyád biztosan megölelt volna, megcsókolt volna, ha így meglát annyi idő multán. Hát ti is tehettek valamit értem, ennyi amit akarok mondani, — mondotta Bill bácsi és lehuzta cipőit, megveregette Brunó vállát, megcirógatta Kornélia arcát és bement a fürdőszobába.

Brunó és Kornélia még sokáig beszélgettek szobájukban. A csukott ajtón át hallották a víz csobogását, később Bill bácsi hangos sóhajtozását, nyögését és horkolását.

— Félek ettől az embertől, — mondotta Brunó aggodalmasan. — Ne felejtjük el, miféle dolgokon ment keresztül ez az öreg. Amellett, ha jól emlékezem, és ha igazak a hírek, amiket róla meséltek, még az anyját is meglopta, anyámat is nem egyszer becsapta, börtönben is ült, ki tudja, nem szokik-e most a csendőrség elől. Sohasem lehet tudni pontosan az eféle dolgokat. Mi nyugodtan élünk, tisztességesen és becsületesen, — mondotta, — nem hozzánk való ember ő, ez azután holtbizonyos. Az az érzésem, hogy nagy bajokat hoz még a nyakunkra.

— Főlöszleg ez az aggodalmaskodás, — válaszolta Kornélia és feje alatt összefonta karjait, — én meg azt mondom, bárcsak benned lenne annyi életrevalóság, élelmesség és elszántság, mint ebben az emberben. Istenem, ha te is ilyen lennél, bizony másmilyen lenne az életünk!

Valóban, attól a pillanattól fogva, hogy a félszemű Bill bácsi megjelent, mintha a végzet sötét keze nyult volna be Brunó életébe. Szó se róla, valóban varázslónak bizonyult Bill bácsi, méghozzá csodálatos, nagy varázslónak. Néhány nap alatt tökéletesen hatalmába kerítette a lakást, ismeretséget kötött a szomszédokkal és virágokkal lepte meg Kornéliát. Brunót meglehetősen félvállról kezelte, semmibevetőleg és lenézőleg. Gyakran eltűnt, olykor kora reggel és ilyenkor mindig bejelentés nélkül és váratlan időkben érkezett haza. Megtörtént, hogy barátokkal érkezett, meglehetősen gyanus barátokkal. Brunó otthonában a bizonytalanság és a züllés vert tanyát.

Egy este, amidőn Brunó éppen Perth Amboyból hazaérkezett, ahol valami farmer esküvőt fotografált, üresen találta a lakást. Brunó fáradt volt és éhes, tehát evett és ledült a diványra, ahol elnyomta az álom. Hangos kiáltásra ébredt, Bill bácsi jött Kornéliával. Mindketten részegek voltak, Kornélia alig állt a lábán és Bill bácsi támogatta. Egy vágottképű, aranyfogú fickó is volt társaságukban, bizonyos Anderson nevezetű, Bill bácsi állítólagos régi barátja. Brunó karonfogta Kornéliát, ágyba fektette és leült melléje az ágy szélére.

— Hol vannak a barátaim? — kérdezte Kornélia, ahogy felült az ágyban és erőszakkal át akart menni a másik szobába. — Együtt akarok lenni a barátaimmal.

Brunó az ágy szélén ült, amíg Kornéliát el nem nyomta az álom. Besötétítette a szobát és átment a műterembe, ahol a sezlonon hevert Bill bácsi, félig levetkőzve, mély álomban. Anderson a mély karosszékekben ült és vigyorgott. Szájából lógott a cigaretta és kis ollójával körmeit pucolgatta. Amidőn meglátta Brunó komoly arcát, felemelkedett, zsebredugta az ollót és kalapját megpöccentve kiment a szobából.

Ezt az éjszakát, kora estétől hajnalig Kornélia Bill bácsi társaságá-

ban töltötte. Tudták, hogy Brunó csak későn érkezik haza Perth Amboyból, Bill bácsi tehát azzal a tervvel állt elő, hogy menjenek és nézzék meg együtt a várost. Gyalog indultak, közben Bill karonfogta Kornéliát és beszélt, beszélt. Uj, szabad életről beszélt Bill bácsi Kornéliának, utazásokról, kalandokról, dicsérve Kornélia szépségét és kedvességét. Közben Brunót csipkedte, igen semmibevevően és lekicsinylőleg. Később taxiba ültek és áthaladtak Harlem Riveren. A hidon sokáig kellett várniok. Bill bácsi kezébe fogta Kornélia kezét és hosszasan simogatta. Majd, hogy elindult velük a kocsi, erősen magához huzta és megcsókolta a nyakát.

— Ha eszed lenne... — mondotta Billi bácsi és megigazitotta szemén a fekete kötést. Ujra megcsókolta Kornéliát, ezuttal a száján és átölelte a derekát. Kornélia alig huzódzott. Első pillanattól fogva várta ezt, ahogy megpillantotta Bill bácsit, érezte, hogy számára ez az ember valamit jelent. Most már, hogy ismerte nagyjából életét, kalandjait és csavargását, úgy érezte, hogy szinte hozzá tartozik.

— Ha eszed lenne... — ismételte Bill bácsi és egészen magához szorította Kornéliát. — Mit tudnánk mi ketten, ha együtt lehetnénk! Nem való vagy te ebbe a környezetbe, — mondotta lassan és tagoltan, minden szót külön kihangsúlyozva. — Ha itthagynád ezt az embert és jönnél velem. Ez egy holdkóros, mellette nem lesz belőled semmimem.

— Ha eljönnél velem, elmennénk New-Orleansba, onnan meg menénk tovább. Azért, mert ősz vagyok és most egy kicsit le is vagyok törve, ennél a bolondnál jobban ismerem az életet. Voltam már rosszabb helyzetben is, — mondotta — és mégis felverekedtem magam. Itthagynád és elvinnék magammal, pénzt szereznél, érvényesülnél.

A belvárosban kiszálltak az autóból és először egy moziba mentek. Kornélia nyugtalan volt, a kép közepén felállt és kiment. Bill bácsi egy ideig várakozott, de ahogy látta, hogy Kornélia nem jön vissza, ő is felemelkedett. Kinn találta Kornéliát az előcsarnokban.

— Menjünk haza? — kérdezte Kornélia.

— Szó se róla, ha ezt nem szereted, majd máshová megyünk. Ma este mulatni fogunk. Enni fogunk és inni, táncolni is, ha akarod. Van pénzem, ne félj. Ha nincs pénzem, csak telefonálok Andersonnak, ha akarod, hívok más barátokat is. Ma este felfordítjuk a világot, már csak azért is, hogy meglássad, ki vagyok én.

Ezen az estén történt meg Kornéliával először az életben, hogy elveszítette az eszét. Nem bírta az italt, úgyhogy amire Anderson és még néhány más fickó megérkezett, már félig részeg volt. Most látta világosan a különbséget élete és álmai között. Most látta, innen, erről a tetőterraszról, a csillagos ég és a fogyó hold alól, a város fölött magasan lebegve a lengedező szélben, hogyha itt marad, elpusztul, elvész. Bill bácsit látta a kavargó füstön keresztül, amint egy ládába helyezett törpe pálma alatt az asztalra könyököl vele szemben és nézi szótlanul.

— Hamarosan megint utnak indulok, fiu, — mondotta Bill bácsi és cigarettával kínálta Andersont és a többi barátokat. — New-Orleansba megyek, ha ugyan még nem süllyedt a tengerbe New-Orleans. Lehet, hogy átmegyek, Havannába vagy Mexikóba is. Emlékeztek még Stewensre, aki kiszurta a fél szememet? Noshát, úgy hallottam, hogy Stewens is Kubában van vagy Mexikó-Cityben, megyek, mert találkozni akarok vele.

Kornélia a későbbi eseményekre már alig emlékezett. Csak úgy tűnt előtte, hogy a tetőterraszról lementek még egy bárba a Madison Avenuen, ott valami miatt szétbomlott a társaság. Mintha verekedés is lett volna a barátok között, őt mindenesetre félrehúzták és kivezették. Csak Bill bácsi hangját hallotta, meg egy ismeretlen fickó rekedt ordítását. Bill bácsi mindenesetre hamarosan újból megjelent, nyugodtan és kabát-

ját huzogatva, Anderson kíséretében. Ismét autóba szálltak és végighajtottak a parkon. Kornélia Anderson és Bill bácsi között foglalt helyet és érezte derekán Bill bácsi csontos kezének erős szorítását.

Valóban, most érezte, hogy semmi köze elmúlt életéhez. Minden inkább, mint egész életen át Bronx, az Állatkert és a műterem. Semmi kapcsolatot nem érzett Brunóhoz, semmi szánalmat nem érzett iránta, szerelmet vagy hálát. Több kapcsolatot érzett a cinikusan mosolygó, vágottképi Andersonhoz vagy akármelyik fickóhoz, akikkel az este összekerült, mint elmúlt életéhez.

— Segíts ki ebből a nyomorult Bronxból, — mondotta halkán és sutogva Bill bácsihoz simulva Kornélia. — Meglátod, nem csalódsz bennem. Utálom ezt az életet. Veled akarok menni, mert fiatal vagyok és élni akarok.

Bill bácsi magához szorította Kornéliát.

*

A következő napokon titokban elrendezett Kornélia mindent, készülődött a szokásra Bill bácsival. Brunó egész nap dolgai után loholt, így volt éppen elég ideje, hogy használható holmijait összeszedje és a lakásból apránként elvigye. Így történt, hogy egy hétre rá, hogy Bill bácsi Brunóhoz megérkezett, rokoni öleléssel és barátságos kézfogással, már el is tűnt, akár a kámfor. Néhány kopott ruhadarab maradt csak utána, meg néhány kifizetetlen számla a környékbeli üzletekben és egy rendőrségi idézési cédula, melyet éppen aznap kézbesítettek, hogy Kornéliával elutazott. Ez az idézési cédula a verekedéssel volt kapcsolatos, a jelek szerint nem volt jelentékeny ügy, mégis bosszanthatta Bill bácsit, mert a cédula a műterem közepén hevert, összegyűrve. A lakás egyébként érintetlen volt, csak a ruhásszekrényben őrzött maradék pénz hiányzott.

Délután öt óra lehetett, hogy Brunó vállán a készülékkel hazaérkezett. A kikötőben volt, egy érkező hajó utasait fotografálta, meglehetősen eredménnyel. Amidőn benyitott az ajtón, azonnal látta, hogy valami nircsen rendjén. Kezében egy csomag édességgel, amit Kornélia részére hozott, lassan áthaladt a szobán. A műterem ajtaja nyitva volt és a nyitott ajtón át látta tanítványát és segédjét, Tónit, amint éppen a nagy, műtermi készülékkel bajlódott. Tóni a nagy gépet már leszerelte az állványról és egy ládába helyezte éppen.

— Mi történt? — kérdezte Brunó és lassan közeledett az ajtóhoz.

— Semmi. — Válaszolta Tóni és guggoló helyzetéből felemelkedett. A terem közepén állt, zöldes fényben, kissé meggörnyedve a guggolástól. Hirtelen szőke, szeplős fiatalember volt, alattomos szemekkel, hosszú kezekkel és lábakkal. Lábaik állandóan váltogatta. Most sem tekintett Brunóra, hanem a földre szegezte szemét.

— Hol van Kornélia? — kérdezte Brunó.

Tóni újból leguggolt a nyitott láda mellé, anélkül, hogy válaszolt volna. Csak sunyi szemeit forgatta összeszorított szájjal és alattomosan. Brunó leemelte válláról a gépet és végigsétált a szobákon, Kornéliát hívogatva. A hálósobában tárva-nyitva találta a szekrények ajtaját, felvezítve a fiókokat és eltolva helyéről az asztalt és a székeket. A konyhában a nyitott csapból egyenletesen csepegett a víz. A kamrában égett a villany, a mosatlan tányérokkal fedett konyhaasztal fölött. A fürdőszobában a kád teli volt kihűlt, habos vízzel és a nyitott ablak függönyét ide-oda lobogtatta az enyhe szél.

— Hol van Kornélia? — kiáltott Brunó és átsietett ismét a műterembe.

— Mi ez itt? — kiáltotta és felkapta a terem közepén heverő idézőlapot.

— Ki forgatta fel a lakást? — kiáltotta. — Ki nyitogatta fel a szekrényeket? Szaladj azonnal rendőrért, Tóni itt valami rettenetes dolgok történtek velünk.

Tóni meg sem mozdult guggoló helyzetéből, mintha süket és vak lett volna, még csak fel sem emelte szemét. Brunó az asztalig rohant, mert most vette észre, hogy a lámpaernyőbe tűzve egy cédula van az asztalon. Néhány sor volt ez Kornéliától, idegesen és kuszán papírra vetett néhány sor, egy blokkból kitépett papírlapon. Brunó az ablakhoz futott a cédulával, mert alig látott, szédült és émelygett a bele. Ugy érezte, hogy két kemény és csontos kézbe került, amely forgatja, forgatja, izgalmatlanul.

„Nem tudom elviselni tovább ezt az életet. Bocsáss meg, ha vétettem ellened. Isten veled, Kornélia.“ —csak ennyi állt a lámpaernyőbe tűzött papírlapon, széthuzott, nagy és bizonytalan betűkkel. Brunó, hogy el ne szédüljön, kinyitotta az ablakot. Anélkül, hogy tudta volna, hogy mit csinál, átment a másik szobába, becsukta maga után az ajtót és leült a fal mellé állított ágy szélére. Hosszu árnyéka végigfutott a falon, mert a konyhában égett a villany és a csapból irtózatossággal csöpögött a víz.

Órákig ült az ágyon Brunó, közben beesteledett. Jött egy környékbeli asszony, kézenfogva egy kövér kis lánykát, hogy lefényképeztesse. Brunó elküldte az asszonyt és megmondotta Tóninak, hogyha bárki is jön, csak küldje el, ne engedje be a lakásba. Tóni a műteremben ácsorgott, földresütött szemekkel, látszott rajta, hogy töri a fejét valamin. Este nyolc óra lehetett, hogy csengett a telefon. Durand jelentkezett, névnapját ünnepelte, hívta Brunót és Kornéliát, hogy töltsék vele az estét egy étteremben. Durand barátságos volt, nagyhangu és vidám. Bruno a telefonba fáradtan válaszolt. Azt mondotta, Kornélia nincs a lakásban, egyébként is rosszul érzi magát, nem hiszi, hogy Duranddal tudnának tartani. Majd letette a kagylót, anélkül, hogy a beszélgetést befejezte volna, mert Durand még mindig beszélt, beszélt.

Lassan átment a műterembe, és megállt az ajtóban. Kint éppen harangoztak és a felettük való lakásban valaki éppen felnyitotta a rádiót. Hangos kolompolással vonult végig az uccán egy tűzoltókocsi. A műteremben kopottan, egymás mellett és egymásnak dütve állottak a diszletek.

— Hát akkor én is megyek, — mondotta Tóni, aki egy imitált fa-törzsnek támaszkodva egy francia kastélyt és a viharzó tengert ábrázoló diszlet között. — Kilépek a munkából, — tette még hozzá anélkül, hogy felemelte volna a földről a szemét.

— Hogy-hogy kilépsz a munkából, — kérdezte Brunó alig hallhatóan és leült egy székbe, az ajtó mellé.

— Elegendem van a bolonditgatásból, — válaszolta Tóni. — Egyebet se hallok a barátaimtól, mint ezt, meg azt, amerre csak megyek, mindenki nevet rajtam és azt mondják, hogy elment az eszem. Ingyen dolgozni és madarakat fotografálni, igazuk is van, nem is csinálom tovább. Több, mint hat hete nem fizetett bért, elviszem hát a nagy gépet magammal, — mondotta és néhány lépést előre tett, fejére helyezve kalapját, ami eddig a falnak támasztott zongorán feküdt.

Most értette meg csak Brunó, hogy min szorgoskodott Tóni, amidőn ő hazaérkezett. A nagy gép valóban ládába csomagolva hevert, közvetlenül a folyosóra vezető ajtó mellett, leterítve valami színes, török fátyollal.

— Ezt a fátyolt is elviszem, — mondotta Tóni és lehajolt, hogy összesavarja és zsebredugja a fátyolt.

— Tedd le azt a fátyolt, — mondotta rövid szünet után Brunó, anél-

kül, hogy az ajtóból elmozdult volna.

— A fátvolt és a gépet magammal viszem, sőt még ezt a reflektort is, — válaszolta elszántan Tóni és valóban a láda mögül előkotort egy törpe reflektort, hosszú zsinórral. — Elvégre is biztosítani kell magamat, ha nem fizeti ki a béremet. Nekem ezekből a marhaságokból elegendem van, azt is bánom, hogy betettem ide a lábamat.

Brunó kétségbeesetten az ajtóba állt és a kilincsre rátette a kezét.

— Alávaló fickó vagy, Tóni, — mondotta keserűen Brunó. — Ugy látom, már elfelejtetted, hogy meddig könyörögtél, amíg felvettelek. A piszokból kapartalak ki, hónapokig semmi hasznodat nem vettem, kitanítottalak és munkát adtam neked, úgy látszik, mindent elfelejtettél. Tönkre akarsz tenni egészen, Tóni? - kiáltotta Brunó és kétségbeesetten a nyurga, szeplős fiatalember elé állt, keresztbevetett lábakkal, kezével megragadva a kilincset.

Tóni nyugodtan lehajolt, hóna alá vette a lábát és vállára vetve a színes sálát, ellökte Brunót az ajtóból. Brunó nekiesett a falnak, de újra Tóni elé ugrott és megragadta karjánál fogva a fickót.

— Engedjen el, ha nem akarja, hogy megússem, hagyja abba ezt az ugrándozást, — mondotta Tóni és újból visszalökte Brunót a falig. Brunó most Tónira vetette magát, úgyhogy a szeplős, hosszú fiatalember kicsit valóban megingott, de azután összeszedte magát. Szemében gyűlölködő pillantással, fél kezét felemelve, addig ütötte Brunót hatalmas öklével, míg az nekidült a falnak, vérző szájjal és félig megszedülve. Vékony sávban csurgott Brunó szájából és orrából a vér, ruhája elszakadt és inge kigombolódott. Tóni kinyitotta az ajtót és hóna alatt a kis ládával, reflektorral és színes sállal megindult az előszoba felé.

— Legjobban teszi, ha befogja a száját, — szólt még vissza Tóni és megvetően végigmérte Brunót. — Igaza volt a feleségének, hogy itthagytta és ellógott azzal a félszemű vén csirkefogóval. Az is hülye, aki kitart ilyen félkegyelmű mellett, mint maga, — mondotta Tóni és könyökével kinyitva maga előtt az ajtót, hóna alatt a ládával és a reflektorral, megindult a lépcsőn lefelé.

*

Brunó lassan az ajtóhoz ment és kitekintett a lépcsőre. Tóni már eltűnt, a lépcső alján ült csak két gyerek és szóltanul játszott. Ételiszag töltötte meg a házat, zsir és főzelékszag. A felette való emeleten hangosan bömbölt a rádió, egy lakás ajtaja nyitva volt, onnan jött ez a bömbölés. Egy fiatal lány haladt a felső emeletről lefelé, hóna alatt kékításkájával, kalapját igazgatva. Fejbőlintással üdvözölte Brunót, aki alig fogadta ezt a köszöntést, egészen zavart volt és szédült. A lány egy pillanatra megállt, megdöbbenve végigmérte Brunót, de nem szólt, haladt a lépcsőn felfelé tovább. Brunó hirtelen magára eszmélt, visszahúzódott a lakásba és bezárta maga mögött az ajtót. Kendőjével végigtörölte arcát és száját, amelyből lassan csepegett még mindig a vér. Lefeküdt az ágyra, anélkül, hogy levetkőzött volna és azonnal elnyomta az álmot.

Hirtelen nagy dörömbölésre ébredt. Alig egy órát aludt, igen nyugtalanul, mert nem lehetett több, mint kilenc óra. A szomszédos lakásban vadul csengett a telefon és a lift lassu zümmögéssel haladt felfelé. A folyosó felől ismét dörömböltek az ajtón. Brunó áthaladt a műtermen, felgyújtotta az előszobában a villanyt és kinyitotta az ajtót. Nagy társaság állt a folyosón az ajtó előtt, közöttük mindjárt legelől mosolyogva és határozottan Durand. Szájában cigaretta lógott és gomblukában hatalmas krizantén virított.

— Ha Mohamed nem megy el a hegyhez, a hegy megy el Mohamedhez, — mondotta széles mosollyal és megölelte Brunót. — Ezt az ünnepet

még sem tarthatom meg maguk nélkül, kedves barátom. Ezer éve nem láttam Kornéliát, ma azután igazán nem engedem, hogy meghívásom elől kitérjenek, — mondotta Durand és Brunó karjába kapaszkodva belépett az előszobába. — Ezek itt a barátaim, diszes társaság, — kiáltotta. — Be sem megyünk, öltözzenek, szedjenek magukra valami ruhát, senn várnak a kocsik és megyünk. Kornélia, Kornélia! — kiáltotta Durand vidáman és Brunót karjánál fogva huzva maga után, belépett a műterembe és onnan a hálósobába. Ott megállt, szétnézett és gyanakodva elkomolyodott.

— Kornélia nincs a lakásban, — mondotta Brunó és lehajtotta a fejét. — Nem akarom titkolni a dolgot, Durand, — folytatta Brunó akadózva és kivonta karját Durand karjából, — ezelőtt néhány órával itthagytott Kornélia. Azért nem válaszoltam a telefonba, úgy ahogy illett volna, ha megérti, bocsássza is meg. Ocsmányság történt velem, Kornélia itthagytott csunyán, még ki is fosztott, elvitte a pénzt. Tanítványom is itthagytott, nyomorultul és utolsó módon. Még meg is ütött, lássa, lássa, — és megszegyenülten vágigsimította a homlokát.

Durand egy szót sem szólt, csak arca eltorzult, látszott rajta, hogy alig tudja türtöztetni magát. Ugy érezte, hogy benne is egy világ omlik össze, amelyet eddig, ha titokban is és ha csak reménykedve is és bizonytalanul, de építgetett, építgetett. Ugy érezte, hogy ő is álnok félrevezetés áldozata lett, talán még jobban, mint Brunó, óh, sokkal jobban és sokkal alávalóbban. Miért is nem fogta meg annakidején Kornélia kezét, így érezte, hisz tudta és nyilvánvaló is volt, hogyha csak egy szót is szólt volna, hagyott volna Kornélia mindenkit és mindent és ment volna vele, akár egy kutya. Némileg ő is felelősséget érzett azért, amit Kornélia elkövetett. Szégyent érzett ő is és kifejezhetetlen, megfélemlítő gyűlöletet, megvetést és szármalmat is Kornélia iránt. Toroka egészen száraz volt és keze remegett a visszafojtott indulattól.

— Elszökött? — kérdezte látszólag nyugodtan és az asztal fölött Brunó felé hajlott.

— Egy félszemű fickóval szökött el, egy utolsó alakkal, Isten óvja meg minden bajtól, mert biztos, hogy el fog mellett zülleni. Ez a félszemű fickó itt lakott velünk, egyébként nekem rokonom volt, nagybátyám, nem is volt már fiatal, ahogy most világosan látom, szélhámosságokból, nyilván tolvajlásokból, zsarolásokból és zsebtolvajlásokból élt. Csak most látom ezeket ilyen pontosan, — mondotta Brunó és hangjának ürességétől, kegyetlen tárgyilagosságától maga is megrémült.

— Így hát nem mulatok magával ma, Durand, — mondotta kis szünet után Brunó és az ablakhoz ment, ott nekidült félvállal a falnak és megállt.

— No, igen, hát akkor ma nem mulatunk. Maga sem, Brunó, de én sem, ezt komolyan elhiheti, — mondotta Durand és még mindig az asztalra támaszkodott. Mélységes gyűlöletet és utálatot is érzett, minden és mindenki irányában. Brunót is mélységesen megvetette, nem érzett iránta semmi szármalmat. Ahogy állt előtte, nyugodt lelkiismerettel leütötte volna. Így álltak szótlánul egy ideig.

— Ne vegye tőlem tapintatlanságnak, — mondotta ekkor Durand lassan és minden szót tagolva, nyomatékosan, — igazán nem szép talán tőlem, hogy eféle dolgot ma előhozok. Nagyon jól megértem a maga bánatát, nagy csapás ez, Istenem, bizony nagy csapás. Én embert ölnék, ha eféle dolog megtörtént volna velem. Dehát maga másfajta ember, ugylátszik, próbára teszi magát a sors, megkinozza, nagyon próbára teszi, hát Istenem! Engem ez a dolog azonban nem érdekelhet, legfeljebb csak annyira, hogy magával érzek Brunó, fogadja részvételemet. Ez olyanféle

dolog, mint a halál. Emlékszik azonban, van birtokomban egy kötelezvény, Kornélia aláírásával, — itt megnyomta a szót és megismételte, — Kornélia aláírásával, amelynek a beváltása nemsokára esedékes. Hát csak nem szeretném, ha valami komplikáció állana elő a beváltást illetőleg. Ezekután, hogy így történt Kornéliával a dolog, azt hiszem, maga előtt is érthető, hogy a lejáratig sem várhatók.

Egy perc szünet. Majd:

— Ha Kornéliát nem találnák vagy ha nem kapnám meg a pénzemet, minden valószínűség szerint arra is sor kerül, hogy az aláírás valóságát felülvizsgálják az illetékesek. Egy pillanatig sem kételkedem, hogy ha Kornélia itt lenne a kéznél, ne ismerné el aláírását. De tudja, eféle dolgokat, hogy megmagyarázzunk a törvény előtt, az a leghetlenebb. Hamis aláírás, meg egyéb eféle dolog, olyan dolog, amiben nem ismernek általában tréfát. Vigyázzon hát, mert egy percig sem biztatom, hogy nem teszem meg a szükséges lépéseket, — mondotta Durand fintorogva és lassu léptekkel áthaladva a műtermen kiment az előszobába.

Brunó néhány lépéssel elérte Durandot és megragadta a karját.

— Maga is nyomorult, Durand, — mondotta keserűen és eléje állott. Kint a folyosón várakoztak Durand vendégei, cigarettázva és türelmetlenül. Most azok is felfigyeltek. — Maga nyomorult, Durand, — mondotta fojtott hangon Brunó és megragadta barátját mellénél fogva. — Mindig tudtam, mindig éreztem, most meg világosan látom, hogy amióta csak ismer, mindig gyűlöl engemet. Lehet, hogy tönkre fog tenni, de ne felejtse el, hogy ezt megkeserüli, Durand, — mondotta kitépve Durand gomblukából a virágot és kezében morzsolgatta.

—Egyébként, — tette még hozzá bódultan és szédülést érzett, — azt hiszem, legjobban teszik, mindnyájan, — kiáltotta, — mindnyájan. Na innen eltakarodnak.

— Bolond, — mondotta szánakozó mosollyal Durand és karon fogott egy fiatal nőt, aki hozzá legközelebb állt és megindult a lépcsőn lefelé. — Ez egy szerencsétlen, nyomorult bolond, — mondotta még és könnyedén mosolygott, pedig üres volt és fájt, nagyon fájt a szive.

ANTAL HJALMÁR: T Ü K Ö R D A R A B O K

KÉT LITER BOR

*Két uccára hallik szomorú danája
Kusza, vörös haját vig szellő cibálja
Olykor kurjant egyet és köp a világra.*

FADÖNTŐK

*A kidöntött fának nehéz zuhanása
Rözszeszedő lányok csipője ringása
Rugalmas testüknek forró tapintása
Durva málélisztnek üstben rotyogása.*